

О. В. Прядко

ЦІННІСНИЙ ФАКТОР У ФОРМУВАННІ СТРУКТУРИ ДОЗВІЛЛЯ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ

Використання вільного часу є своєрідним індикатором культури особистості, кола духовних потреб та інтересів конкретної особи чи соціальної групи. Для молоді дозвілля є однією з найважливіших сфер життя. Тому необхідно вивчати дозвіллеві практики школярів та молоді, а також їхні ціннісні орієнтації, адже вільний час є одним з важливих засобів формування особистості молоді людини. Тема ціннісних орієнтацій індивідів, а особливо підлітків, особливо важлива для вивчення, адже вони – майбутнє суспільства, від того, якими цінностями вони керуються в житті і як саме воліють проводити свій вільний час, залежить, яке майбутнє чекає на нашу країну.

Життєву позицію особистості формують ціннісні орієнтації. Вони виступають як особистісноутворюючі системи і пов'язані з усвідомленням становищем власного «Я» в системі суспільних відносин» [1, с. 146]. Ціннісні орієнтації молоді в останні роки привертають все більшу увагу соціологів [2, с. 64].

На даний час дослідники зосереджуються на з'ясуванні співвідношення та взаємовпливу глобальної й національної ціннісних систем, співвідношенні ціннісних орієнтацій, відповідних різним типам суспільств (традиційного, модерного, постмодерного, інформаційного) у ціннісній системі молоді [3, с. 181].

Особливо багато досліджень присвячено ціннісним орієнтаціям студентства [4; 5; 6]. В Україні їх вивченням активно займається Харківська школа, яка сформувалася на соціологічному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна [7; 8]. В окремих розвідках предметом дослідження став зв'язок ціннісних орієнтацій і дозвільних практик студентства [9; 3]. Прикладом може служити дослідження «Ціннісна детермінація дозвіллевих практик як простору актуалізації духовного світу особистості», присвячене аналізу ціннісної зумовленості дозвіллевих практик як простору формування та реалізації духовного потенціалу особистості [3], або міжнародне соціологічне дослідження «Духовний світ сучасного студентства: національні джерела та глобальні орієнтири», проведене кафедрою соціології та соціологічною лабораторією Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна протягом 2009–2011 років [3, с. 180].

Огляд літератури про ціннісні орієнтації показав, що соціологи, як правило, переважно серед груп молоді досліджують студентів. Увага до

підліткової когорти значно менша, хоча і визнається висока актуальність вивчення їх ціннісних орієнтирів [10; 11; 12; 13]. Між тим, школярі – це група, неухважність до якої може дорого коштувати суспільству. Підлітковий вік має виразні фізіологічні, психологічні та соціальні особливості, які повинні бути під контролем держави та суспільства. «Старші підлітки, з одного боку, вже містять в собі результати впливу різних факторів, в цілому являють собою сформовані особистості, а з іншого боку, їхні цінності залишаються досить гнучкими, схильними до різних впливів. Життєвий досвід цієї групи небагатий, уявлення про морально-етичні цінності часто невизначені. Саме ця група – добрий «барометр» процесів, що протікають у суспільстві» [11, с. 88].

Спрямування інтересу на підліткову групу, передусім, визначається тією обставиною, що сучасним підліткам у складних економіко-соціальних умовах потрібно визначити моральні цінності, життєві цілі і своє місце у суспільстві. Часто дослідниками висловлюється думка, що руйнування системи виховання призводить до того, що ціннісні установки, стиль, спосіб життя молоді формуються в дусі культури масового споживання [10, с. 91; 11, с. 91–92]. Тому дослідження цінностей і ціннісних орієнтацій старших школярів має важливе значення для розуміння сьогоденної ситуації і майбутнього суспільства.

У 60-і рр. ХХ ст. в країнах Заходу почалася так звана революція вільного часу, що стала можливою у зв'язку з різким збільшенням його обсягу [14, с. 245]. З того часу сфера дозвілля розглядається як найважливіша соціальна підсистема для постіндустріального суспільства. Так, Ж. Фурастьє розвивав ідею «цивілізації дозвілля»: починаючи з певного рівня економічного розвитку суспільства, дозвілля в ньому набуває все більшої автономії від праці і стає самодостатньою цінністю. Він відштовхувався від висновків Ж. Дюмазедьє, який писав, спираючись на емпіричні дані, що в західних країнах відбулися докорінні зміни в способі життя. На думку цього соціолога, народження цивілізації дозвілля датується 1960–1970-ми роками ХХ ст. [15].

Дослідники виокремлюють різні типи дозвілля. Одна з найвідоміших типологій належить Р. Стеббінсу. Він розрізняє «серйозне», «несерйозне», «випадкове» і «звичайне» дозвілля. «Серйозне дозвілля – стійкі заняття любителя або учасника суспільної (само)діяльності – волонтера, які захоплюють людину численними можливостями і властивою їм комплексністю. Цей вид дозвілля відрізняється від «випадкового», або «несерйозного» дозвілля, яке пропонує зазвичай набагато менше можливостей, набагато простішого за структурою і яке рідко передбачає досконалість виконання» [16, с. 65–66]. «Звичайне» дозвілля негайно приносить користь саме по собі, як «відносно нетривала приємна діяльність, що вимагає незначного або не вимагає ніякого спеціального навчання, щоб отримати задоволення» [17, с. 349–350].

У радянській науці дозвілля теж почало активно вивчатися з другої половини ХХ ст. Воно виступало важливим показником рівня розвитку соціалістичного суспільства. На даний час проводяться загальнонаціональні дослідження найбільш поширених форм проведення вільного часу. На пострадянському просторі вони здійснюються, як правило, головними академічними центрами країн. Наприклад, Інститутом соціології РАН [18], Інститутом соціології НАН України в межах «Моніторингу українського суспільства» [19].

Щодо досліджень, предметом яких є власне дозвілля, то серед них можна виділити кілька напрямів. Один з них – дослідження бюджету часу і форм дозвілля. В цьому випадку завданнями є визначення бюджету часу в робочі/навчальні і вихідні дні; вивчення особливостей дозвілля, виявлення кола інтересів [20; 21; 22]. Окремим напрямом є вивчення різних проявів нерівності у сфері дозвілля [23; 7; 24, с. 88]. Інший напрям – дослідження саме цінності дозвілля в суспільстві. І. Бутенко говорить, що якщо в індустріально розвинених країнах «трудоголіки стають все менш популярними і шанованими, а вільний час перетворюється на все більшу цінність, то в Росії ми поки що спостерігаємо протилежну тенденцію» [7, с. 82]. Таких висновків доходить і Н. Седова. За результатами отриманих нею даних, недооцінювання значущості вільного часу властива представникам практично всіх соціальних верств російського населення, включно з молоддю, яка традиційно вважається групою, схильною «побайдкувати», «розважитися». З віком все менше уваги приділяється особистому вільному часу, який все далі на задній план відтісняється роботою, турботами про сім'ю і т. д [25, с. 57].

З огляду на тему нашого дослідження, особливий інтерес становить такий напрям дослідження дозвілля як аналіз факторів, які впливають на проведення дозвілля, сприяють його повноцінному проведенню [9, с. 279; 24, с. 87]. Цей напрям, як правило, пов'язаний з дослідженням молоді. В таких дослідженнях виокремлюють «повноцінне» дозвілля – таке, що сприяє саморозвитку особистості, і «неповноцінне» – таке, що не сприяє цьому. В основі поділу лежить припущення, що у виборі видів дозвільної діяльності особливо чітко проявляється ступінь сформованості життєвої позиції особистості, її спрямованість і рівень розвитку. Життєва позиція особистості формується швидше і цілеспрямованіше у разі, якщо людина відповідально використовує свій вільний час. У сучасному світі домінує тенденція, відповідно до якої значна частина молоді активно споживає результати діяльності масової культури, яка насаджує культ розваг, індивідуалізму, насильства, лицемірства, зменшує шанси на оволодіння позитивними досягненнями світової культури. Останні дослідження молоді показують, що виникли і реалізувались якісно нові види дозвілля (наприклад, пов'язані з домашнім відео, комп'ютером, Інтернетом), характерними рисами яких є розважальна, культурно-споживча,

рекреаційна спрямованість їх змісту [9, с. 279]. Традиційні ж види дозвілля (наприклад, читання, телебачення) стали іншими не так за формою, скільки за змістом (склад літератури, яка читається, теле- і кіноуподобання молоді), що пов'язано як з появою нових інформаційних технологій, так і зі зміною всієї мотиваційної сфери особистості молодшої людини [9, с. 279].

Дозвілля залежить від типу поселення [2; 5]. Під час досліджень постійно враховується фактор місця проживання. Можна виокремити розвідки, присвячені дослідженню дозвілля молоді великих міст, малих міст, селищ [1; 2]. Об'єктом нашого дослідження стали школярі великого міста (м. Луганськ). Завдання – визначити роль ціннісного фактора у формуванні структури дозвілля старших школярів. Емпіричною основою будуть виступати результати проведеного кафедрою філософії та соціології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка дослідницького проекту «Повсякденне життя луганського школяра». Це повторне дослідження (перше відбулося в 2011 р.).

Ми перевіримо гіпотезу дослідження, яка полягала в тому, що формування структури дозвілля старших школярів пов'язано з їх ціннісними орієнтаціями. Певні ціннісні орієнтації повинні відображатись у відповідних видах дозвіллевой діяльності. Для перевірки гіпотези проводився двовимірний аналіз та кореляційний аналіз. Порівняно дані, отримані за вибіркою в цілому з даними, отриманими по підгрупах школярів, які по-різному оцінили значущість для них ціннісних орієнтацій. Результати показали, що далеко не всі ціннісні орієнтації пов'язані з відповідними практиками.

Спочатку розглянемо ті ціннісні орієнтації, які показали статистично значущі зв'язки з окремими видами дозвілля.

Пізнавальна орієнтація представлена цінністю «*отримання нових знань*». Значущою (вказали, що вона для них «значуща вище середнього» / «дуже значуща») її визнала більша частина (62,2%) школярів. Ця ціннісна орієнтація виявилась статистично пов'язаною – зафіксована слабка кореляція (Коефіцієнт Спірмена = 0,2, Sig=0.000)¹ – з такими видами діяльності, як читання наукової літератури та відвідування бібліотек. Інші види діяльності (читання художньої літератури, читання газет, участь у різних гуртках, відвідування музеїв, театрів, концертів, перегляд телепередач) статистичного зв'язку не показали.

Цінність влади показала слабкий значущий зв'язок з таким видом дозвілля як відвідування кафе (Коефіцієнт Спірмена = 0,2, Sig=0.000). Прихильники цієї цінності частіше за інших читають газети (21% проти 14% за вибіркою) та відвідують концерти (14,5% проти 8,4% за вибіркою), але значно менше від інших займаються самодіяльністю (11,5% проти 22,5% за вибіркою).

¹ Розрахунки проводились у пакеті SPSS 17.

Інша ситуація з орієнтацією на *розваги*. Вона виявилась значущою для 68,9%, але статистичних зв'язків не показала з жодним видом діяльності. Серед тих, хто визнав розваги як «дуже значущі», 84,5% щоденно слухають музику, 83,4% спілкуються в соціальних мережах, 70,6% відшуковують в Інтернеті відео, фото, 44,8% дивляться кінофільми вдома. Від інших школярів їх відрізняє те, що вони частіше відвідують кафе, нічні клуби, спілкуються з друзями на вулиці, займаються в гуртках, дивляться телепередачі. Наприклад, серед школярів, для яких розваги не значущі, жоден не відвідує нічні клуби частіше ніж кілька разів на тиждень (раз або двічі на тиждень 16,7%, раз на місяць або рідше – 50,0%). В групі, для якої розваги значущі, 32,4% відвідує нічні клуби декілька разів на тиждень, раз на місяць або рідше 39,4%. Якщо серед тих, хто назвав розваги не значущими, спілкуються з друзями на вулиці 50,0%, то серед тих, для кого вони значущі – 68,1%.

Відсутність значущих зв'язків характерно і для *орієнтації на багатство*. Прихильники орієнтації на багатство схожі з тими школярами, хто орієнтується на розваги та побутовий комфорт. Ці школярі частіше ходять до кафе, нічних клубів, дивляться кінофільми вдома. Але їхні інтереси не замикаються на цьому. Вони досить різнобічні. Ці діти частіше від інших читають наукову літературу, займаються з репетитором, відвідують спортивні секції та музичні школи, вивчають іноземну мову, відвідують бібліотеки та театри. Вони, на рівні з іншими, займаються суспільною діяльністю і допомагають батькам. Що їх не приваблює, так це самодіяльність та заняття винахідництвом, читання газет.

Ті, хто вербально *орієнтований на розв'язання суспільних проблем* реальною суспільною активністю не відрізняються. Так, у роботі суспільних організацій щодня беруть участь тільки 10,3% (за масивом – 7,8%), кілька разів на тиждень – 23% (за масивом – 16,9%) – це стільки ж, скільки і серед тих, для кого розв'язання суспільних проблем не значущо. Ці школярі значно частіше ніж інші відвідують музичні концерти та займаються в музичних школах чи самодіяльних групах, цікавляться моделюванням, створенням художніх творів, читають газети і відшуковують в Інтернеті всіляку інформацію, займаються з молодшими братами і сестрами. Наприклад, якщо за масивом щодня в Інтернеті відшуковують відео, фото, музику 65,9% респондентів, то серед тих, хто назвав розв'язання суспільних проблем як дуже значуще – 72,4%; доглядають за молодшими за масивом 37,1%, а в цій групі – 45,2%.

Орієнтація на *професійну реалізацію*, як було передбачено, слабо знаходить вираження в проведенні додаткових занять з репетитором чи інших заняттях, які б могли потенційно цьому сприяти (вивчення іноземних мов, заняття музикою, спортом тощо). Так, якщо серед тих, хто назвав професійну самореалізацію дуже значущою, займаються з репетитором щодня 12%, то за вибіркою в цілому – 10%; займаються в

музичній школі 34,8% (30,8% за вибіркою); займаються в художній школі 20,8% (18,2% відповідно).

Не підтвердилось і припущення, що орієнтація на *цінність здоров'я* буде передбачати заняття спортом у секціях чи вдома. Так, серед тих, хто визначив здоров'я як дуже важливу цінність, щодня займаються в спортивних секціях 27,8% школярів, тоді як серед тих, для кого воно середньозначуще – 40% (за масивом – 28,6%). Зарядкою вдома займається 60% респондентів, які сказали, що здоров'я для них практично не значуще і тільки 37% серед тих, хто сказав про його високу значущість.

Таким чином, аналіз показав, що значущі статистичні зв'язки ціннісних орієнтацій з окремими видами діяльності було зафіксовано лише в одиничних випадках, тільки орієнтація на здобуття нових знань суттєво впливає на формування структури вільного від занять часу школярів. Здебільшого дозвілля структуроване не ціннісною спрямованістю, а іншими чинниками.

Аналіз результатів дослідження «Повсякденне життя луганського школяра» показав, що в дозвіллі школярів домінує «несерйозне», «випадкове», «звичайне» дозвілля, яке не потребує докладати зусиль і, відповідно, не пропонує широкого спектру можливостей для самореалізації. «Повноцінне» дозвілля (заняття в гуртках, секціях, відвідування театрів, музеїв тощо), пов'язане з саморозвитком особистості, недостатньо представлено в шкільному середовищі. Превалюють пасивні види діяльності (перегляд кіно, пошук відео і фото в Інтернеті). Велика частина школярів взагалі нічим не займається. Традиційні види дозвілля (читання, телебачення) зберігають значущість, але їх значно потіснили нові інформаційні технології – спілкування у мережі Інтернет відбувається частіше, ніж безпосереднє особистісне спілкування, пошук інформації в мережі відбувається частіше, ніж перегляд телепередач. Якщо у виборі видів дозвіллевої діяльності проявляється ступінь сформованості життєвої позиції особистості, її спрямованість і рівень розвитку, то можна зробити висновок, що говорити про чітку життєву позицію сучасних школярів проблематично. Це обумовлює потребу у виховній роботі, спрямованій на те, щоб прищепити школярам цінності саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації, адже сучасні підлітки – майбутнє нашого суспільства.

Список використаної літератури

1. Малинаускас Р. К. Динамика ценностных ориентаций литовських студентів / Малинаускас Р. К. // Социологические исследования. – 2006. – № 11. – С. 146–150. **2. Башкирова Е. И.** Трансформация ценностей российского общества / Башкирова Е. И. // Полис. – 2000. – № 6. – С. 51–65. **3. Сокурняська Л. Г.** Ціннісна детермінація дозвіллевих практик як простору актуалізації духовного світу особистості / Л. Г. Сокурняська // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім.

В. Н. Каразіна. Соціол. дослідж. сучас. сусп-ва: методологія, теорія, методи. – 2012. – № 999. – С. 179–184. **4. Казарина-Волшебная Е. К.** Парадоксы трансформации ценностных ориентаций российской молодежи / Казарина-Волшебная Е. К., Комиссарова И. Г., Турченко В. Н. // Социологические исследования. – 2012. – № 6. – С. 121 – 126. **5. Мошкин С. В.** За кулисами свободы: ориентиры нового поколения / Мошкин С. В., Руденко В. Н. // Социологические исследования. – 1994. – № 11. – С. 82–89. **6. Семенов В. Е.** Ценностные ориентации современной молодежи / Семенов В. Е. // Социологические исследования. – 2007. – № 4. – С. 37–43. **7. Бутенко И. А.** Качество свободного времени у богатых и бедных // Социологические исследования. – 1998. – № 7. – С. 82–90. **8. Сокурянська Л. Г.** Ціннісні засади громадянської ідентифікації сучасного українського студентства / Л. Г. Сокурянська // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Соціол. дослідж. сучас. сусп-ва: методологія, теорія, методи. – 2010. – № 891. – С. 116–122. **9. Панфилова Е. В.** Ценности культуры досуга студенческой молодёжи: результаты исследования [Текст] / Е. В. Панфилова // Молодой ученый. – 2012. – № 8. – С. 278–283. **10. Карпухин О. И.** Самооценка молодежи как индикатор ее социокультурной идентификации // Социологические исследования. – 1998. – № 12. – С. 89–94. **11. Селиванова З. К.** Смысложизненные ориентации подростков / Селиванова З. К. // Социологические исследования. – 2001. – № 2. – С. 87–92. **12. Хобта С. В.** Особливості ціннісних орієнтацій учнівської молоді (на прикладі м. Луганська) // Молодіжна політика: проблеми та перспективи. Випуск 3. Збірник наукових праць / Наук. ред. С. А. Щудло. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2012. – С. 336–342. **13. Хобта С. В.** Ціннісна свідомість шкільної молоді м. Луганська // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Соціологічні науки» / ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка. – № 2 (237), 2012. – С. 16–27. **14. Sue R.** Modes de vie et changement social: contribution a une approche conceptuelle et methodologique // Society and Leisure. – 1986. – 9, 2, fall, 239-256. **15. Абанкина Т. В.** Экономика желаний в современной «цивилизации досуга» / Татьяна Абанкина // Отечественные записки. – 2005. – № 4. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.strana-oz.ru/2005/4/ekonomika-zhelaniy-v-sovremennoy-civilizacii-dosuga>. **16. Стеббинс Р. А.** Свободное время: к оптимальному стилю досуга (взгляд из Канады) // Социологические исследования. – 2000. – № 7. – С. 64–72. **17. Stebbins R.A.** Lifestyle as a Generic Concept in Ethnographic Research // Quality and Quantity 1997. – № 31. – P. 347–360. **18. Досуг** российской молодежи: динамика последних 10-ти лет / Фрагмент исследования Института социологии РАН «Молодежь новой России: ценностные приоритеты». – 2007. – [Электронный ресурс] : Режим доступа: <http://www.rb.ru/inform/76867.html>. **19. Проект** «Українське суспільство: моніторинг соціальних змін» // – [Электронный ресурс] : Режим доступа: <http://www.oca.com.ua/arc/ukrmonit.pdf>.

- 20. Кондратьева Н. С.** Особенности бюджета времени и формы досуга студентов технического вуза / Кондратьева Н. С., Прокопенко Л. А. // V Международная студенческая электронная научная конференция «Студенческий научный форум. – 15 февраля–31 марта 2013 года. – [Электронный ресурс] : Режим доступа: <http://www.scienceforum.ru/2013/81/3464>.
- 21. Кондратьева Н. С.** Структура бюджета времени и формы досуга студентов специальности «ПГС» ТИ (ф) СВФУ / Кондратьева Н. С., Прокопенко Л. А. / Материалы район. науч. конф. школ-ков и студентов «Образование. Духовность. Здоровье детей и молодежи». – Нерюнгри : ТИ (ф) СВФУ. – 2011. – С. 54–59.
- 22. Прикладная социология.** Для студентов вузов / Под ред. Ю. С. Колесникова. – Ростов н/Д : Феникс. – 2001. – 221 с.
- 23. Фомченкова Ю. А.** Факторы трансформации досуга малообеспеченных слоев населения // Фундаментальные исследования. – 2012. – № 6 (часть 1). – С. 64–67.
- 24. Боженко Л. Ф.** Досуг школьников / Боженко Л. Ф. // Социологические исследования. – 1990. – № 1. – С. 87 – 88.
- 25. Седова Н. Н.** Досуговая активность граждан / Седова Н. Н. // Социологические исследования. – 2009. – № 12. – С. 56–59.

Прядко О. В. Ціннісний фактор у формуванні структури дозвілля старших школярів

У статті аналізується зв'язок ціннісних орієнтацій з відповідними дозвільними практиками школярів старших класів міста Луганська на підставі дослідження, проведеного кафедрою філософії та соціології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка в рамках дослідницького проекту «Повсякденне життя луганського школяра – 2013». Актуальність дослідження пов'язана з тією обставиною, що для молоді дозвілля є однією з найважливіших сфер життя. Тому необхідно вивчати дозвільні практики школярів та молоді, а також їхні ціннісні орієнтації, адже вільний час є одним з важливих засобів формування особистості молодих людей. Тема ціннісних орієнтацій індивідів, а особливо підлітків, дуже важлива для вивчення, адже вони – майбутнє суспільства. Від того, якими цінностями вони керуються в житті, і як воліють проводити свій вільний час, залежить, яке майбутнє чекає нашу країну. Подані результати дослідження, які говорять про те, що значущі статистичні зв'язки ціннісних орієнтацій з окремими видами діяльності було зафіксовано в одиничних випадках, тільки орієнтація на здобуття нових знань істотно впливає на формування структури вільного від занять часу школярів. Здебільшого дозвілля структуроване не ціннісною спрямованістю, а іншими чинниками. Зроблено висновок про те, що в дозвіллі школярів домінує «несерйозне», «випадкове», «звичайне» дозвілля, яке не потребує докладання зусиль і, відповідно, не пропонує широкого спектру можливостей для самореалізації.

Ключові слова: дозвільні практики, школярі, ціннісні орієнтації, дозвілля.

Прядко О. В. Ценностный фактор в формировании структуры досуга старших школьников

В статье анализируется связь ценностных ориентаций с соответствующими досуговыми практиками школьников старших классов города Луганска на основании исследования, проведенного кафедрой философии и социологии Луганского национального университета имени Тараса Шевченко в рамках исследовательского проекта «Повседневная жизнь луганского школьника – 2013». Актуальность исследования связана с тем обстоятельством, что для молодежи досуг является одной из важнейших сфер жизни. Поэтому необходимо изучать досуговые практики школьников и молодежи, а также их ценностные ориентации, ведь свободное время является одним из важных средств формирования личности молодых людей. Тема ценностных ориентаций индивидов, а особенно подростков, очень важна для изучения, ведь они – будущее общества. От того, какими ценностями они руководствуются в жизни, и как предпочитают проводить свое свободное время, зависит, какое будущее ждет нашу страну. Предоставлены результаты исследования, которые говорят о том, что значимые статистические связи ценностных ориентаций с отдельными видами деятельности были зафиксированы в единичных случаях, только ориентация на получение новых знаний существенно влияет на формирование структуры свободного от занятий времени школьников. В большинстве же случаев досуг структурирован не ценностной направленностью, а другими факторами. Сделан вывод о том, что в досуге школьников доминирует «несерьезный», «случайный», «обычный» досуг, который не требует приложения усилий и, соответственно, не предлагает широкий спектр возможностей для самореализации.

Ключевые слова: досуговые практики, школьники, ценностные ориентации, досуг.

Priadko O. V. Value factors in shaping the structure of leisure of older students

The article examines relationship of value orientations with appropriate leisure practices of high school students on the basis of Luhansk study conducted by the Department of Philosophy and Sociology of Luhansk Taras Shevchenko National University in the framework of the research project «Everyday life of a Luhansk pupil – 2013». Relevance of research related to the fact that youth leisure is one of the most important areas of life. Therefore it is necessary to study the recreational practice of schoolchildren and youth, as well as their values, because free time is one of the important means of shaping the personality of the young personality. The subject of the value orientations of individuals, especially teenagers, is particularly important for the study, because they are - the future of society. The future of our country

depends on values they are guided in life, and the way they prefer to spend their free time. The results of the research indicate that significant statistical relationships of value orientations to certain activities were recorded only in a few cases, focus on acquiring new knowledge significantly affects the formation of the structure of free time activities of school youth. In most cases, leisure activities were not structured by value orientation, but other factors. We came to conclusion that in students' leisure time dominate «frivolous», «casual», «normal» activities that do not require the application of effort and therefore do not offer a wide range of opportunities for self-realization.

Keywords: leisure practices, students, values, leisure.